

ศาสนาพุทธ

พระพุทธศาสนา คืออะไร ?

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประเภทอเทวนิยม คือ ไม่เชื่อในพระเจ้าแต่เชื่อในศักยภาพมนุษย์ว่าทุกคนสามารถพัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้โดยมีพระศาสดา คือ พระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ค้นพบความจริงของโลกและธรรมชาติ จากนั้นก็นำความจริงนี้มาสอนมนุษย์

A-Level สังคม (พระพุทธศาสนา) ออกสอบอะไรบ้าง ?

สรุปออกมาเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้อ่านง่ายขึ้นดังนี้

ลักษณะและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา ถือเป็นศาสนาสำคัญของชาติไทยมาช้านาน เป็นบ่อเกิดความเชื่อและวัฒนธรรมหลายอย่าง เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีการเทศน์มหาชาติ และความเชื่อเรื่องบุญกรรม ทั้งนี้พระพุทธศาสนามีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ที่ควรจำ เช่น

- ทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากล (มีคำสอนที่แสดงถึงเหตุและผล, แนวคิดคล้ายวิทยาศาสตร์)
- หลักสายกลาง (ไม่ดิ่งเกินไปและไม่หย่อนเกินไป)
- เชื่อว่ามนุษย์เป็นไฉนยสัตว์ (สามารถสั่งสอนได้)

วันสำคัญของพระพุทธศาสนา

น้อง ๆ รู้ไหมว่าวันสำคัญทางศาสนาที่เราได้หยุดเรียนกันนั้นออกสอบใน A-Level สังคมด้วย พี่จะพามาดูกันว่ามีวันไหนบ้างที่น้อง ๆ ควรรู้จัก

- วันมาฆบูชา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วันจาตุรงคสันนิบาต” เพราะเกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้น 4 อย่าง ได้แก่
 1. พระสงฆ์ 1,250 รูป มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย
 2. พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็น เอหิภิกขุอุปสัมปทา (พระพุทธเจ้าบวชให้โดยตรง)
 3. พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น
 4. เป็นวันเพ็ญเดือนมาฆะ (ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3)

ทั้งนี้พระพุทธเจ้าได้แสดงธรรมโอวาทปาติโมกข์ ซึ่งได้แก่ การทำความดี ไม่ทำความชั่ว และทำจิตของตนให้บริสุทธิ์ในวันนั้นด้วย

- วันวิสาขบูชา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6) ยูเนสโกประกาศให้เป็นวันสำคัญของโลก เพราะเป็นวันพระพุทธรูป เนื่องจากเกิดเหตุการณ์สำคัญ 3 อย่าง
 1. วันคล้ายวันประสูติ เจ้าชายสิทธัตถะประสูติที่พระราชอุทยานลุมพินีวัน ที่ตั้งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ
 2. วันคล้ายวันตรัสรู้ โดยเจ้าชายสิทธัตถะ ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเมื่อพระชนมายุ 35 พรรษา ที่ใต้ร่มไม้ต้นศรีมหาโพธิ์ ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา หลังจากออกผนวชได้ 6 ปี
 3. วันคล้ายวันปรินิพพาน หลังจากพระพุทธเจ้าได้ประกาศศาสนาและโปรดเวไนยสัตว์ได้ 45 ปี เมื่อพระชนมายุได้ 80 พรรษา ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน ที่ สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา
- วันอาสาฬหบูชา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8) เป็นวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ คือ
 1. พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา ถือเป็นวันที่เริ่มประกาศศาสนา
 2. เกิดพระสงฆ์รูปแรกในพระพุทธศาสนา คือ พระโกณฑัญญะ
 3. ถือเป็นวันที่พระรัตนตรัยครบถ้วน ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

คัมภีร์ของศาสนา

คัมภีร์สำคัญที่รวบรวมคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก ประกอบไปด้วย 3 หมวด ได้แก่

- พระวินัยปิฎก (ศีลหรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ)
- พระสุตตันตปิฎก (ชาดกและเรื่องเล่าต่าง ๆ)
- พระอภิธรรมปิฎก (หลักธรรมชั้นสูง)

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ออกสอบบ่อย

เรื่องหลักธรรมเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ออกข้อสอบบ่อยมาก ซึ่งพี่ได้รวบรวมและสรุปมาให้น้อง ๆ ดังนี้เลย

- อิทธิบาท 4 (หลักธรรมแห่งความสำเร็จ) ได้แก่
 - นันทะ : ความพอใจ
 - วิริยะ : ความเพียรพยายาม
 - จิตตะ : ความเอาใจใส่
 - วิมังสา : การพิจารณาไตร่ตรอง
- ขรรวาสธรรม 4 (หลักธรรมแห่งผู้ครองเรือน) ได้แก่
 - สัจจะ : ซื่อสัตย์
 - ทมะ : ฝึกตน ปรับปรุงตน
 - ขันติ : อุตุน
 - จาคะ : เสียสละ
- สังคหวัตถุ 4 (หลักธรรมยึดเหนี่ยวประสานใจให้เกิดความสามัคคี) ได้แก่
 - ทาน : การให้
 - ปิยะวาจา : การพูดจาไพเราะ
 - อตถจริยา : บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม
 - สมานัตตตา : การเสมอดันเสมอปลาย

- พรหมวิหาร 4 (หลักธรรมของผู้เป็นใหญ่) ได้แก่
 - เมตตา : प्रररณนให้ผู้อื่นมีความสุข
 - กรุณา : प्ररรณนให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์
 - มุทิตา : ยินดีในความเจริญก้าวหน้าของผู้อื่น
 - อุเบกขา : การรู้จักวางเฉยและมีใจเป็นกลาง
- มรรค 8 (หลักธรรมในการปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์) ได้แก่
 - สัมมาทิฐิ : ปัญญาชอบ
 - สัมมาสังกัปปะ : ดำริชอบ
 - สัมมาวาจา : วาจาชอบ
 - สัมมากัมมันตะ : การปฏิบัติชอบ
 - สัมมาอาชีวะ : การเลี้ยงชีพชอบ
 - สัมมาวายามะ : เพียรชอบ
 - สัมมาสติ : ระลึกรู้ชอบ
 - สัมมาสมาธิ : การตั้งใจไว้ชอบ
- อปรีหานิยธรรม 7 (หลักธรรมแห่งความไม่เสื่อมและเป็นไปเพื่อความเจริญ) ได้แก่
 - หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
 - พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม
 - เคารพและสักการะบูชาเจดีย์
 - ไม่บัญญัติหรือยกเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ
 - เคารพนับถือผู้อาวุโส
 - ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี
 - ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์

ศาสนพิธี

ศาสนพิธีถือเป็นหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของศาสนา นื่อง ๆ หลายคนน่าจะเคยไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ กันมาบ้าง ซึ่งเนื้อหานี้ก็มีย่อสรุปเช่นกัน นั่นก็คือจะพาไปดูกันว่าพิธีสำคัญอะไรบ้างที่น้อง ๆ ควรรู้จัก

• พิธีปวารณา ในวันออกพรรษา

พิธีนี้มีที่มาจากการที่มีพระภิกษุกลุ่มหนึ่งที่จำพรรษาอยู่วัดรอบ ๆ กรุงสรวัดถึ เกิดความกลัวว่าจะทะเลาะกันจนอยู่ไม่เป็นสุขตลอดพรรษา จึงได้ตั้งกติกากันว่าจะนิ่งไม่พูดจากันตลอดสามเดือน เมื่อถึงวันออกพรรษา พระภิกษุเหล่านั้นก็ได้พากันเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระเชตวันมหาวิหาร แล้วกราบทูลเรื่องทั้งหมดให้พระพุทธรองค์ทรงทราบ พระพุทธเจ้าจึงดำหนิและได้ให้พระภิกษุกระทำการปวารณาต่อกัน (ว่ากล่าวตักเตือนกัน) แทน

ดังนั้นความสำคัญของพิธีนี้ คือ การเปิดโอกาสให้แก่พระสงฆ์สามารถ แนะนำและกล่าวตักเตือนกันในส่วนที่ผิดพลาด เพื่อจะได้นำไปแก้ไขต่อไป

• พิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะเกิดขึ้นหลังจากที่พระพุทธรเจ้าได้ประกาศคำสอนของพระองค์แก่ประชาชน และมีผู้ที่ได้รับฟังคำสอนแล้วเกิดศรัทธาเลื่อมใสปฏิบัติตามคำสอนนั้น จึงได้ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ

ความสำคัญของพิธีนี้ คือ แสดงให้บุคคลอื่นได้ทราบว่าตนเองจะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคงตลอดไป

พุทธสุภาษิต

พุทธสุภาษิต คือ คำสอน ถ้อยคำ หรือประโยคที่ให้ข้อคิดทางพุทธศาสนา ซึ่งมักจะเขียนด้วยภาษาบาลีสั้นกระทัดรัดที่อ่านง่าย ๆ กังวลว่าจะจำหรือแปลไม่ได้ พี่เลยขอคัดพุทธสุภาษิตที่น้อง ๆ ควรรู้ และจุดสังเกตคำศัพท์มาให้ตามด้านล่างนี้น้า

อโรคฺยปรมา ลาภา คำแปล ความไม่มีโรค เป็นลาภอย่างยิ่ง
จุดสังเกตคำศัพท์ : อ = ไม่ / โรค = โรค / ลาภา = ลาภ

จิตฺตํ หนฺตํ สุขาวหํ คำแปล จิตที่ฝึกแล้วนำสุขมาให้
จุดสังเกตคำศัพท์ : จิต = จิต / สุข = สุข

นตฺถิ โลเก อนินฺทิตฺโต คำแปล คนไม่ถูกนินทาไม่มีในโลก
จุดสังเกตคำศัพท์ : โลเก = โลก / อ = ไม่ / นินฺทิต = นินทา

โกธํ ฆตฺวา สุขํ เสติ คำแปล ฆ่าความโกรธได้ อยู่เป็นสุข
จุดสังเกตคำศัพท์ : โกธ = โกรธ / ฆตฺวา = ฆ่า / สุข = สุข

วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ คำแปล คนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร
จุดสังเกตคำศัพท์ : วิริเยน = วิริยะหรือความพยายาม / ทุกฺข = ทุกข์

“วิธีที่ดีที่สุดในการทำนายอนาคตของเรา
ก็คือการสร้างมันขึ้นมาด้วยตัวเราเอง”

- ครูกอล์ฟ -

สนใจติววิชาสังคมศึกษาเพิ่มเติม online.smartmathpro.com

